

τὰ εἶδη τῶν νοταριακῶν πράξεων καὶ ἐκτίθεται ὁ τρόπος τῆς κατὰ παράδοσιν συντάξεως αὐτῶν ¹. Τὸ κείμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου θεωρῶ σκόπιμον νὰ καταχωρίσω ἐνταῦθα ὁλόκληρον ἐκ τοῦ δημοσιεύματος καὶ χειρογράφου τοῦ Ζώη ²:

Τί θέλει νὰ εἰπῇ νοδάρως;

Νοδάρως εἶναι ἓνας ἀφεντικὸς ἄνθρωπος, ὅπου τυχαίνει ἐκεῖνο ποὺ εἶναι δίκαιον νὰ κρατῇ καὶ τὸ ἄδικο νὰ διώχνῃ.

Πόσες λογῆς γραφές εἶναι;

Εἶναι πολλές, ὥσάν νὰ εἰποῦμε: πουλησιές, λιβελατζιόνες, ἀλλαξίες, εἰς ἐνοίκια, δανεικὲς γαζέττες, ὅπου δίνει ὁ ἓνας τοῦ ἀλλουνοῦ, ἐπιτροπικὲς δονατζιόνες, διαθήκη, κωντίκελλο καὶ ἄλλων πολλῶν λογῶν γραφές.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν ὄντας δίνει ἓνας ἀλλουνοῦ γαζέττες δανεικὲς;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει τοῦ τάδες δανεικὰ γρ^α τόσα διὰ νὰ τοῦ πλερώνῃ τὸ διάφορο πρὸς 10 τὰ ἑκατό, ὅπου λιγώτερο ἀπὸ 10 τὰ ἑκατό, ὅπουρε χάριν φιλίας, ἐπειδήτις καὶ περισσότερα ἀπὸ 10 τὰ ἑκατό ὁ νοδάρως δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ, μὰ λιγώτερο, ὅσο εἶναι συμβασμένα τὰ μέρη.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν, ὄντας ἓνας θέλει νὰ νοικιάσῃ ἓνα σπίτι, ἢ ἄλλο πρᾶγμα;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει εἰς ἐνοίκι τὸ τάδε πρᾶγμα τοῦ τάδε, διὰ χρόνους τόσους, διὰ νὰ τοῦ δίνῃ διὰ νοίκι τὸν κάθε χρόνο ρ^α τόσα ἀρχινῶντας ὁ καιρὸς ἀπὸ τὴν τάδε ἡμέρα τοῦ μηνός, καὶ μὲ ἐκεῖνα τὰ πάντα ὅπου συμβαστοῦνε τὰ μέρη. Μὰ ὄντας θέλουν νὰ κάμουν νὰ μὴν ἔμπορῃ ὁ νοικοκύρης νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, ἂν θέλῃ διὰ νὰ ᾖ ἐδικό του, ἐτότες πρέπει νὰ κάμουν πῶς ρεφονδάρουν τὸ μπενεφίτζιο τοῦ νόμου—θέλοντας καὶ τὴν ἀτζετάρουν ὥσάν νὰ ἤτουναι στριδάδα καὶ δεκρετάδα.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν τῆς λιβελατζιόν;

Τὴν λιβελατζιὸν τὴν κάνουν εἰς τὸν ἴδιον τρόπον ὅπου γίνεται καὶ ὄντας δίνει εἰς ἐνοίκι, ἐπειδήτις καὶ δὲν εἶναι ἄλλη ἢ διαφορά, παρὰ ὄντας εἶναι παντοτινὴ λιβελατζιὸν τυχαίνει νὰ εἶναι καὶ νὰ φαίνονται κριτάδες πῶς ἐπήγανε καὶ ἐστιμάρανε τὸ ὑποστατικό, ἀλλέως καὶ ἡ λιβελατζιὸν εἶναι διὰ τόσους χρόνους, ὅπουρε ἕως ζωῆς τους ἐκεινῶνε ὅπου κάνουν τὴν λιβελατζιὸν· δὲν εἶναι χρεῖα διὰ τοὺς κριτάδες μήτε νὰ γίνεται ἡ στίμα καὶ πάντα ὄντας εἶναι κριτάδες, τυχαίνει νὰ εἶναι ἀπογραμμένοι ὅπουρε ἄλλοι διὰ ὄνομά τους.

¹ Περισσότερον βεβαίως νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ διδασκόμενοι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου δὲν ἀντελαμβάνοντο πάντοτε τὴν νομικὴν σημασίαν τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ὄρων.

² Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 22 Αὐγ. καὶ 6 Σεβρίου 1898.—

Πώς κάνουν τές άλλαξιές;

Οί άλλαξιές γίνονται ὄντας δύο σμίξουν καὶ ὁ ἓνας θέλει νὰ δώσῃ τοῦ ἀλλουνοῦ ἓνα ὑποστατικὸ καὶ ὁ ἄλλος τοῦ ἀλλουνοῦ, ἐτότες ὁ νοδάρως τυχαίνει νὰ γράψῃ τὸ κατατόπι τοῦ ὑποστατικοῦ καὶ σύνορο, πόσων ἀξιναρίων εἶναι καὶ νὰ βάλῃ καὶ τοὺς συμπλιασμοὺς τόσον τοῦ ἐνὸς ὑποστατικοῦ ὥσάν καὶ τοῦ ἀλλουνοῦ βάνοντας τοὺς κριτάδες νὰ τὸ στιμάρουν καὶ ἂν εἶναι στιμάδο τὸ ἓνα ὑποστατικὸ περισσότερον ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου εἶναι τὸ ὑποστατικὸ του λιγώτερον, νὰ ρεφάρῃ τὸ ἄλλο μὲ γαζέττες ἢ μὲ ἄλλο πρᾶγμα διὰ νὰ εἶναι ὁμοιες οἱ στίμες, μπορεῖ περὶ τόμου εἶναι εὐχαριστημένος ἐκεῖνος ὅπου δίνει τὸ ὑποστατικὸ, ὅπου εἶναι στιμάδο περισσότερον νὰ κάμῃ πὼς τὸ περισσότερον τὸ χαρίζει τοῦ ἀλλουνοῦ μέρους διὰ τὸ κόμοδο ὅπου λαβαίνει καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσων λογιῶνε εἶναι οἱ δονατζιόνες;

Εἶναι τέσσερων· ἡ πρώτη εἶναι δονατζιὸν ζώντων, ἡγουν ἵντερ βίβος· ἡ δεύτερη εἶναι ἔπειτα τοῦ θανάτου, ἡγουν ντόπιο μόρτις· ἡ τρίτη ὄντας δώσῃ εἰσὲ βαπτιστίκι τοῦ φιοτζου του, ἡγουν πρὸ βαπτίσμον· ἡ τετάρτη εἶναι ἐκεῖνη γιὰ νὰ γένῃ ὁ γάμος, ἡγουν πρὸ ντὲ νούντζιος.

Τὶ τυχαίνει νὰ ἔχουν αὐτὲς οἱ δονατζιόνες;

Πρῶτον τὴν θέλησιν ἐκεινοῦ ἢ ἐκεινῆς ὅπου θέλει νὰ κάμῃ τὴν δονατζιόν, νὰ μὴν εἶναι βιασμένος, μήτε ἀναγκασμένος ἀπὸ τιναν καὶ ὁ νοδάρως τυχαίνει νὰ τοῦ εἰπῇ καὶ ἀβιζάρῃ πὼς ἀπότις κάμῃ τὴν δονατζιόν νὰ ἡξέρῃ πὼς ἀφόντι τὴν στριδάρῃ καὶ πάρῃ τὸ δεκρέτο εἶναι ἀμετάτρεπτος, δίνοντάς του νὰ κάμῃ ὄρκον πὼς δὲν εἶναι βιασμένος, μήτε ἀναγκασμένος ἀπὸ τιναν, μόνον τὸ κάνει διὰ τὲς ἀγάπες ὅπου εἶδε καὶ βλέπει καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσες προκοῦρες εἶναι;

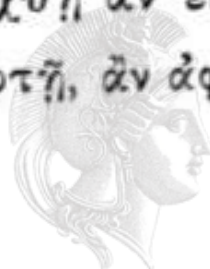
Δύο. Ἡ πρώτη εἶναι ὅπου ἓνας κάνει ἐπίτροπον τὸν τάδε, τοῦ ὑποίτου τοῦ δίνει ἐξουσίαν νὰ ἰδῇ καὶ προσπαθήσῃ τὸ ἱντερέσσο, ὅπου ἔχει μὲ τὸν τάδε. Καὶ ἡ δεύτερη εἶναι γκενεράλε, ὅπου τοῦ δίνει ἐξουσία νὰ κοιτάζῃ καὶ προβλέπῃ ὅλα του τὰ ἱντερέσσα, ὅπου ἔχει μὲ κάθε καὶ ἕκαστον ἄνθρωπον καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσες διαθήκες εἶναι;

Δύο. Πρῶτο ἡ διαθήκη ὅπου κάνει καὶ ἀφίνει τὸ πρᾶγμά του καὶ δεύτερο τὸ κωντίκελλο, ὅπου μὲ δαῦτο βγάνει ὁποῦρε κρεσέρει εἰς ἐκεῖνον, ὅπου ἔκαμε μὲ τὴν διαθήκην του.

Καὶ τί χρέος ἔχει ὁ νοδάρως ὄντας πάῃ νὰ κάμῃ μίαν διαθήκην, ὁποῦρε κωντίκελλο;

Νὰ γράψῃ εἰσὲ τί χωριὸ εἶναι τὸ σπίτι ὅπου στέκει ὁ διαταχθῇ ἂν εἶναι ἄρρωστος ὁποῦρε καλὰ, νὰ ἔχῃ τὰς φρένας ὑγιεῖς, ποῦ θέλει νὰ θαφτῇ, ἂν ἀφίγγῃ

διὰ τὴν ψυχὴν του εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐλεημοσύνης¹, νὰ μελετήσῃ καὶ γράψῃ τὸ ὄνομα τῶν μαρτύρων, ὅπου εἶναι παρὼν εἰς τὴν διαθήκην του, ποῖον ἀφίνει διὰ κληρονόμον του καὶ κάνοντας ἐτοῦτο ὁ νοδάρως ἔχει γιὰ μὲν χρέος νὰ γράψῃ ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὅπου τοῦ λέγει ὁ διαταχτής, χωρὶς νὰ κάμῃ ὁ νοδάρως τίποτε ἀπὸ λόγου του. Περιπλέον ἔχει χρέος ὁ νοδάρως ἀφόντις φινίρῃ τὴν διαθήκην ὃ κωντίκελλο νὰ μὴ ἀφήσῃ τοὺς μάρτυρες νὰ πᾶνε πούπετες, μόνε νε κάμῃ τὴν κόπια τῆς διαθήκης καὶ νὰ βάλῃ τοὺς ἴδιους μάρτυρες νὰ ἀπογράψουν εἰς τὴν αὐτὴν κόπια καὶ ἔπειτα νὰ τὴν διπλώσῃ ὡσὰν γραφὴν καὶ βουλώσῃ καὶ ἀπὸ πάνου νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του καὶ παράνομα τοῦ διαταχτῆ, τὸ χρόνο καὶ ἡμέρα, ὅπου ἐγίνῃ ἡ αὐτὴ διαθήκη, γράφοντας καὶ τὸ ὄνομά του ὁ νοδάρως, πρεζεντάρωντάς τὴν ὃ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὅπουρε τὸ περισσότερον τὴν ἄλλην ἐρχομένην ἡμέραν εἰς τὸν καντζελλιέρῃ τῆς κομμουνιτᾶς καί, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ διαταχτῆ, ἂν ἀφίνῃ διὰ τὴν ψυχὴν του εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐλεημοσύνης, νὰ κάμῃ κόπια ἀπὸ τὸν πόντο νὰ τὴν δώσῃ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ὀσπιταλίου, κατὰ τὸ δεκρέτο τοῦ γενεράλε 'Ερίτσου.

Μὰ ἂν τύχῃ καὶ σοῦ φέρῃ ἓνας μία τζέτουλα τεσταμεντάρια, τί χρέος ἔχει ὁ νοδάρως νὰ κάμῃ;

Τὴν σήμερον μοῦ πρεζεντάρει ὁ παρὼν τάδες τὴν παρὼν τζέτουλα τεσταμεντάρια βουλλωμένη λέγοντάς μου πὼς εἶναι ἡ διαθήκη του γεναμένη ὑπὸ χειρὸς του καὶ ἀπογραμμένη ἀπὸ δαύτονε διὰ νὰ στέκῃ καὶ σὲ φύλαξι εἰς τὰ ἐμοῦ ἄττα καὶ ἂν τοῦ ἔλθῃ θάνατος νὰ τὴν μπουμπλικάρῃ, ἡ ὁποία θέλει νὰ ἔχῃ τὸ στέρεον καὶ ἀπαρασάλευτον εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ οὕτως εἰς μαρτυρίας καὶ βεβαίωσιν.

Μὰ ἴν κάζο καὶ ὁ διαταχτής, ὅπου σοῦ πρεζεντάρῃ τὴν τζέτουλα, σοῦ εἰπῇ ὅπου τὸν ἐρωτᾷς, ἂν γεναμένη ἀπὸ μάρτυρες;

Τυχαίνει ἐτότες νὰ τοῦ εἰπῇς, ἂν θέλῃς, νὰ τοῦ τὴν ξεβουλώσῃς διὰ νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ ἀκούοντάς τὴν ὁ διαταχτής, ἐτότες ἂν σοῦ εἰπῇ πὼς ἔτσι εἶναι ἡ γνώμη του, τὴν ματαβουλλώνεις καὶ κάνεις τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, δεκιαρίζοντας πὼς τὴν ἐξεβούλλωσες καὶ τοῦ τὴν ἐδιάβασες. Μὰ ἀνίσως καὶ ὁ διαταχτής, ὅπου σοῦ φέρῃ τὴν τζέτουλα, σοῦ εἰπῇ δὲν θέλει νὰ τὴν ξεβουλώ-

¹ "Ἀμα τῇ ιδρύσει ἐν Ζακύνθῳ τοῦ «Ταμείου ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτων» (3 Ἰουλ. 1560), ἐδόθη διαταγὴ πρὸς τοὺς νοταρίους νὰ ἐρωτοῦν τοὺς ἐκάστοτε διαθέτας, ἐὰν κληροδοτοῦν τι εἰς τοὺς «σκλάβους» (Ἰδ. Λ. Χ. ΖΩΗ, Ταμεῖον ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτων, *Ἑπετηοὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, τόμ. Ε' (1928), σελ. 343). Διὰ διατάγματος δὲ τῆς Γερουσίας ἀπὸ 4 Μαΐου 1730 διετάσσοντο οἱ νοτάριοι νὰ ὑπομιμνήσκουν πρὸς τοὺς διαθέτας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων εὐαγῶν ἰδρυμάτων, καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἅγιον Τάφον (Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 19 Ἰουλίου 1898).

σης, τὸ δεκιορίεις εἰς τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, πὼς τὸν ἐρώτητες, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ξεβουλώσῃς, διὰ νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ αὐτὸς δὲν ἠθέλησεν. Ἐξαιρετικῶς ὁπότεν εἶναι ἀπὸ χειρὸς τοῦ διαταχτῆ ἢ τζέτουλα ὁποῦ σοῦ πρεζεντάρει, δὲν εἶναι χρεία, παρὰ νὰ τοῦ κάμῃς τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, μὰ ἂν σοῦ εἰπῇ, πὼς δὲν ἠξέρει γράμματα καὶ ἔβαλε καὶ τοῦ τὴν ἔκαμε ἄλλος ἄνθρωπος, καὶ ἔβαλε καὶ ἀπογράψανε καὶ μάρτυρες, ἐτότες ἔχεις χρέος νὰ τὸν ρωτήσῃς, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ξεβουλώσῃς νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ κάμῃς τὲς ἄνωθεν δεκιοραντζιόνες εἰς τὴν πρεζεντατζιόν καὶ τὰ ἐξῆς.

Πὼς κάνουν τὲς πουλησίες εἰς κάθε ὑποστατικό;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει εἰς καθαρὰν πουλησίαν τοῦ τάδε ἓνα κομμάτι ἀμπέλι ἀξιναρίων δύο ἰντζίρκα, κλπ.

Ἡ ἀνωτέρω διδασκαλία τῆς νοταριακῆς τέχνης, μὴ χρονολογηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Α. Χ. Ζώη, πρέπει νὰ τεθῇ—διὰ τὴν ἐν αὐτῇ μνηίαν τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Θαλάσσης Νικ. Erizzo—εἰς τὸ β' ἡμισυ τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, περιέχει δὲ ἀξιολόγους πληροφορίες περὶ τῶν κρατούντων ἐθίμων ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ δικαίου, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ἑνετοκρατίας.